

Ο λογοτέχνης Γιώργος Ίωάννου

Οι άποψεις ενός Βορειοελλαδίτη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ:

Η πνευματική Θεσσαλονίκη είναι για μένα έλπίδα

Ο Γιώργος Ίωάννου είναι άναμφισβήτητα από τους πιο αξιόλογους λογοτέχνες μας. Ποιητής και πεζογράφος γεννήθηκε στην Θεσσαλονίκη και σπούδασε στην εκεί φιλοσοφική Σχολή. Το 1954 εμφανίστηκε στα Γράμματα με την ποιητική του συλλογή «Ηλιοτρόπια». Στη συνέχεια συνεργάστηκε στην πρώτη φάση του λογοτεχνικού περιοδικού της Θεσσαλονίκης «Διαγώνισ».

Το 1963 εξέδωσε την ποιητική του συλλογή «Χίλια δέντρα». Ακολούθησαν τα 6 βιβλία με πεζογραφήματά του: «Για ένα φιλότιμο» (1964), «Σαρκοφάγος» (1971), και «Η μόνη κληρονομιά» (1974).

Στα διαλέγματα της λογοτεχνικής του δουλειάς παρουσιάσε τα βιβλία: «Τα δημοτικά μας τραγούδια» (1966), «Μαγικά παραμύθια του ελληνικού λαού» (1966), «Ευριπίδη, Ίφιγένεια ή έν Ταύροις» (1969), «Παραλογές» (1970), «Καραγκιόζης» — τρείς τόμοι — (1971—72) και «Παραμύθια του λαού μας» (1973).

Ο Γιώργος Ίωάννου έδωσε στην «Κ» την αποκλειστική συνέντευξη που ακολουθεί και στην οποία τονίζει ότι: «Δέν περνούν εύκολα στην νεώτερη και νεώτατη λογοτεχνική γενιά της Θεσσαλονίκης οι διάφορες μόδες... Έκεί αργιός χλευάζονται ό μμητισμός και ό κενός μοντερνισμός...». Επισημαίνει ακόμη ότι τα έργα των αξιολόγων λογοτεχνών μας πρέπει νω πέρασουν στα μαθητικά βιβλία.

—Τί σημαίνει για σάς ή πνευματική Θεσσαλονίκη; Ποιοί την εκπροσωπούν;

—Σημαίνει έλπίδα. Έλπιζω πως όταν οι πληθυσμοί της Θεσσαλονίκης ζυμωθούν ακόμα περισσότερο μέσα στο μέγα Πανελλήνιον, θα υπέρβαση τον εθνικό δημιουργοί που θα προχωρήσουν

σε ρωμαλέα έργα. Πιστεύω πάρα πολύ στο γερό κύταρο της προσφυγιάς, που μόλις τελευταία άρχισε να ανακλύπη. Αυτοί οι καταφατικοί προς τη ζωή άνθρωποι, είναι δυνατό να παρουσιάσουν δημιουργούς άπαλλαγμένους από αντιδραστικότητες. Τα τζάκια δέν κατάφεραν να άγκαλιάσουν τό σινολο.

—Πιστεύετε ότι υπάρχει Λογοτεχνική Σχολή Θεσσαλονίκης; Αν ναι, ποιά τα χαρακτηριστικά της;

—Δέν σας κρύβω ότι τό θέμα αυτό τό βρίσκω τόσο άνισρο, όσο άναρά είναι και τα έργα εκείνα, που δημιουργούν άκριβώς αυτή την έντύπωση. Άνεξάρτητα όμως άπ' αυτό, ή άλληθια είναι πως κάτι συμβαίνει σχετικά. Τα έργα των παλαιότερων ιδίως λογοτεχνών της Θεσσαλονίκης παρουσιάζουν άρετά κοινά σημεία. Άμφιβάλλω πολύ άν αυτό όφείλεται: σε θεωρίες και αισθητικές άρχες. Οι θεωρίες προστέθηκαν έκ των ύστερων. Τό φαινόμενο όφείλεται περισσότερο σε ιδιόζοντες όρους ζωής που επεκράτησαν εκεί και κυρίως στη σταση που τήρησαν άπέναντι σ' αυτή την κατάσταση οι πρώτοι αξιολογοί λογοτέχνες της Θεσσαλονίκης, οι περισσότεροι άπ' τους όποιους ζουν άκόμη, διαφεντείνοντας τό έργο τους. Νομίζω ότι ή παλιότερη λογοτεχνία της Θεσσαλονίκης άπορεί να χαρακτηρησθή πρωταρχικά μ' έναν όρο: «Άμέτοχη λογοτεχνία». Άμέτοχη άπ' τη τρέχουσα ζωή, άμέτοχη άπ' τα κοινά. Καί δέν έννοω βέβαια ότι της λείπει ή άμεση καταγραφή, δέν υπάρχει ούτε καν ή έμμεση.

Άλλα είναι τό στίγα σότης της αποχής, της έσωτερικότητας και του έρμητισμού. Δέν είναι δυνατό όμως τώρα να εκθέσω λεπτομέρως τη γνώμη μου, άλλάς έπισημαίνω. Καί θέλω να προσέξω ότι οι παλιότεροι λογοτέχνες της

Θεσσαλονίκης είναι άξιοί πάσης τιμής, ανεξάρτητα άπ' τό άν τους έφυγε μέσα άπ' τα χέρια ή μεγάλη εύκαιρία νω δώσουν τη ζωή και τις μεγάλες περιπέτειες του Έλληνισμού.

ΔΕΝ ΤΗΝ ΠΟΝΩ

—Γιατί γράφετε μακριά από την Θεσσαλονίκη τώρα πιά;

—Ο τυπικός λόγος είναι ότι έχω μετατεθή από κεί. Δέν είμαι πλούσιος, όπως οι περισσότεροι λογοτέχνες της γενιάς του '30. Έργάζομαι και μάλιστα σκληρά για να δγαζώ τον έπιούσιον. Με μετέθεσαν λοιπόν στην Άθήνα. Στην πραγματικότητα, ήθελα να ξεφύγω και πάλι από κεί πάνω. Να ξαναδώ τα πράγματα από μακριά, να τυρανιέμαι για την έξαισια εκείνη πόλη. Τώρα ζω στην Άθήνα, μα ό,τι γράφω τό τοποθετώ εκεί. Όλη μου την έμπειρία, την εικόνα της ζωής μέσα μου, τη βάζω μέσα σ' εκείνο τό σκηνικό, που τό ξέρω τόσο καλά σαν να τό έχω έγώ στήσει. Πολλά ακόμα πράγματα θα φορτώσω στη Θεσσαλονίκη. Πάντως, δέν πρόκειται να ζήσω αιώνια στην Άθήνα. Δέν την πονώ και πολύ αυτή την πόλη. Παρ' όλες τις αρχαιότητες και την ιστορία της, μου φαίνεται πολύ καινούρια, άτριφτη. Δέ σου δίνει εκείνη την άπέραντη διάσταση του χρόνου και της ανθρώπινης τυράγνιας που δίνει ή Θεσσαλονίκη, σκόμα και ή νεώχτιστη. Περπατάς εκεί και νιώθεις στα καλύτερη και στα χρώματα την ιστορία του Έλληνισμού. Άλλά, ξεχάστηκα, μου φαίνεται. Ναι, ή Άθήνα έχει δυνατότητες να ζήσης όπως περίπου θέλεις, και πνευματικούς κύκλους πολλούς, που σου έπιτρέπουν να γυρίσης την πλάτη στους ύπόλοιπους. Σ' αυτούς που δέν έγκρίνεις ή δέν σε έγκρίνουν.

—Ποιά είναι τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά της λογοτεχνίας της Θεσσαλονίκης και σε τί διαφέρουν από την Άθηναϊκή;

—Η λογοτεχνική Θεσσαλονίκη δέν είναι, βέβαια, μόνο ή παλιά εκείνη για την όποία μιλήσαμε. Άπό τό τον πόλεμο κι' έδώθε έχουν προστεθή άρκετοι νέοι λογοτέχνες, ώριμοί μάλιστα πάρα πολύ άξιόλογοι, για τό έργο των όποιων όμως δέν μπορεί να λεχθή ακόμα τελικός λόγος. Χαρακτηριστικό γνώρισμα τόσο σ' αυτά που λένε όσο και στον τρόπο και τον τόνο, που τα λένε, είναι ή σοβαρότητα. Επίσης ή έλλειψη ναυερισμών, έλιγμών και άκκισμών. Η άγνοια προέθεση και ή σεμνότητα είναι πασιδηές. Δέν περνούν εύκολα στη νεώτερη και νεώτατη λογοτεχνική γενιά της Θεσσαλονίκης οι διάφορες μόδες. Άντιθετα, ό μμητισμός και ό κενός μοντερνισμός άργιός χλευάζονται. Καί ή ειρωνεία των Θεσσαλονικέων είναι ιδιαίτερα τσουχηρή. Τα λογοτεχνικά καμώματα της Άθήνας σχολιάζονται με ιδιαίτερη έπιμονή, πολύ περισσότερο από όση τους άξίζει. Λίγοι λογοτέχνες της Άθήνας έχουν πέραση, ως έπί τό πλείστον οι πραγματικά ταλαντούχοι. Όλα τα δίκτυα δέν φτάνουν ως εκεί άπάνω. Δέν συμμερίζω, άπόλυτα τις άσχηρές αυτές άποψεις. Υπάρχει δικαίο. άλλά υπάρχει και πολύς έπαρχιωτισμός και άγνοια των πραγμάτων. Όπως και να κάνουμε στη Άθήνα είναι κυρίως τό δυναμικό και προπάντων πλανάται πνεύμα δημιουργικής τόλμης. Η μεγάλη κοινωνία δημιουργεί πάντα μεγαλύτερες δυνατότητες σε όλα και στο πνεύμα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

—Ποιά ή γνώμη σου για τον Μανώλη Άναγνωστάκη, Νίκο Μπακόλα, Πεντζίκη, Καρέλλη;

Βλέπω ότι δεν θα ποδδωθώ οφουρή για άσχηρές ή απειθαλείες, όπως τις λένε. Με ρωτάτε για εκλεκτούς εργάτες του λόγου. Έγώ όμως θα θέλα να σας πω πρώτα για κάποιον, που δέν ρωτάτε, για τον Νίνο Χριστιανόπουλο. Τον θυμάμαι συχνά τώρα, που μεταφράζω την Παλατινή Άνθολογία. Σωστός Μελέαγρος, άληθινός ποιητής. Σε πολλές δύσκολες στιγμές έσπετιούνται μέσα μου στίχοι του.

Την ίδια αίσθηση της γνησιότητας νιώθω και με την ποίηση του Άναγνωστάκη. Με πείθει και με συγκινεί πάντοτε. Νομίζω ότι ό Άναγνωστάκης πρώτος έβγαλε τη λογοτεχνία της Θεσσαλονίκης άπ' τον λαβύρινθο των μονολόγων της.

Ο Μπακόλας είναι πεζογράφος με άξια. Θα έπρεπε να είναι πολύ πιο άκουστός. Ο συνειρμικός, λογοισμένος όμως, τρόπος, με τον όποιο ξετυλίγει την βαθεία εύαισθησία και την πλούσια έμπειρία του είναι πραγματικά μία αισθητή άνανέωση στην παράδοση της Θεσσαλονίκης. Βαθεία έντύπωση μου έκανε τό νέο πεζογράφημα του «Υπνος Θάνατος».

Η σεβάσμιμη ποιήτρια Ζωή Καρέλλη, άδελφή ως γνωστόν του Πεντζίκη, είναι, θαρρώ, σημαντική όχι μόνο για τη σημερινή μας ποίηση, αλλά γενικά για τη γυναικεία ελληνική ποίηση όλων των εποχών.

—Και για τον Πεντζίκη, τί λέτε;

—Ά, ναι, ό κ. Πεντζίκης. Ένο είδος γενάρχη της πνευματικής Θεσσαλονίκης, Κρόνος σωστός πιά. Δέν είδατε τί έγινε προχθές στη συνέντευξη μαζί σας; Όμολογώ ότι καταλήθηκα έξ άπληρη. Έν πάση περιπτώσει, ό κ. Πεντζίκης είναι μία πνευματική φυσιογνωμία άξιοσεβάστη. Τόσο στην ζωγραφική, όσα και στην πεζογραφία. Διότι ποιητής, βέβαια, δέν είναι. Τό πεζογραφικό του έργο μοιάζει με μία μεγάλη μισοκτενική άποθήκη, πατικωμένη από κάθε είδους έτερόκλητα πράγματα. Μέγα ταλέντο συλλέκτη.

Όμως, για ν' άφήσω τις παρομοιώσεις, ό κ. Πεντζίκης δέν υπέρεσε να έπικονομήσει παρα μόνο κομματιαστά με τους άλλους. Δέν είναι άξιολόγητος. Τό έργο του άποτελείται από σπουδαία πολλές φορές κομμάτια, μεγάλα ή έλάχεια, άπελπιστικά άνούδετα όμως μεταξύ τους. Δέν πρόκειται: ούτε περι τεχνοτροπίας ούτε περι μουσικιστικής λογοτεχνίας. Είναι κλεισιμο στο έγώ, τέλεια άποφυγή και άποκοπή άπ' την πραγματικότητα και τη ζωή. Άλλά ούτε κι' αυτό τό κλεισιμο μας δίδεται. Μ' όλα αυτά δέν άρνούμαι τό έργο του κ. Πεντζίκη, κάθε άλλο μάλιστα, τό θεωρώ έξαιρετικά χρήσιμο.

—Νομίζετε ότι είναι καιρός να πέρασουν τα έργα των αξιολόγων λογοτεχνών μας στα μαθητικά βιβλία;

—Όλα προς τα κεί όδηγούν. Η άνάγκη αυτή έχει γίνει κοινή συνείδηση. Όλοι σχεδόν τό ζητούν αυτό και όλοι πολλά περιμένουν. «Τα άρχαία παρήλθεν...» Οι τελευταίες κουκουβάγιες θρηνηλογούν, άλλά ποιάς τίς άκούει. Γλώσσα χωρίς τη λογοτεχνία της δέν νοείται. Η λογοτεχνία είναι τό πιο άυθευτικό μέσο για τό νέο ανθρώπινο πρόσωπο. Μεγάλη καλύτερηση πνευματική θα δει ό λαός μας άπ' τό πέρασμα της λογοτεχνίας, ακόμα και της σύγχρονης, μέσα στα μαθητικά βιβλία. Μέχρι τώρα, τό να σε πειολάβουν στα πανάθλια εκείνα μαθητικά βιβλία ήταν σχεδόν καταδικη, μουσιολήση. Έχω λόγους να έλπίζω, πως στο μέλλον θα περιποιη τιμή στους λογοτέχνες, ακόμα και στους πιο ύπερφιάλους, ή συμμετοχή τους στα νέα βιβλία. Άλλά, ως μην έπτεκταθώ άλλο σ' αυτό τό θέμα.